

ДО 140-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ СТЕПАНА СІРОПОЛКА

УДК 02(477)(092):931.1(477)

*Т. І. Ківшар,
м. Київ*

ВИСВІТЛЕННЯ ТВОРЧОГО СПАДКУ С. СІРОПОЛКА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

В статті Т. Ківшар зроблено спробу висвітлити дослідження творчого доробку С. Сірополка у сучасній українській історіографії, узагальнено значний фактичний матеріал, виявлено основні віхи його життя та діяльності, уточнено факти біографії, зроблено спробу укласти бібліографію його праць, а також визначити місце у науковому, національно-державному та культурно-освітньому житті України.

Ключові слова: С. Сірополко, бібліотекознавчий та книгознавчий доробок, пам'яткознавство.

Ім'я Степана Онисимовича Сірополка сьогодні вже добре відоме в Україні. Ґрунтовне вивчення творчого спадку С. Сірополка уможливилось на його Батьківщині тільки з початку 90-х років ХХ ст., коли було відкрито спецхрани бібліотек та архівів, а також завдячуючи активізації наукових контактів із зарубіжними вченими, розширенню доступу до наукової інформації. Культуролог, історик освіти, педагог, бібліотекознавець, книгознавець, біографіст, пресознавець, краєзнавець, музеєзнавець, журналіст, бібліограф, перекладач та редактор, автор більш як тисячі ста назв наукових праць з різних галузей гуманітарного знання, своєю значною невтомною громадсько-політичною, культурно-освітньою та просвітницькою діяльністю він назавжди залишиться в історії України, Росії та Чехії.

В українській історіографії на початку 90-х років ХХ ст. після ліквідації цензурних заборон одним із перших привернув увагу до постаті С. Сірополка журнал «Київська старовина», на сторінках якого з'явилась стаття під назвою «Видатний прсвіт'янин», присвячена вивченню життєвого шляху, осмисленню окремих напрямів наукового доробку визначної особистості та оприлюдненню деяких його наукових праць [1]. Значну увагу науковців світу було спрямовано на необхідність вивчення особи С. Сірополка на міжнародній науковій конференції «Русская, украинская и белорусская эмиграция в Чехословакии между двумя мировыми войнами. Результаты и перспективы исследований. Фонды Славянской библиотеки и пражских архивов» (Прага, 14–15 авг., 1995 г.), на якій у доповідях Т. Ківшар, Е. Огар та Т. Бернаджової було зроблено спробу висвітлити окремі аспекти інтелектуального надбання вченого, що отримало позитивну оцінку як присутніх, так і його доньки Олександри Сірополко [2]. Активізації вивчення педагогічного спадку С. Сірополка на його батьківщині сприяла Всеукраїнська науково-практична конференція «Ідея національної школи у педагогічній спадщині Софії Русової та Степана Сірополка» (Івано-Франківськ, 26–27 жовтня, 1996), на якій у доповідях Б. Ступарика, В. Бахрушиної, О. Драпак, Т. Завгородньої,

О. Кіліченко актуалізувалася концепція національного шкільництва, розроблена С. Сірополком, йшлося також про його участь у розбудові системи освіти в Україні на початку ХХ століття (З. Береговський), а також про наукову та культурницьку діяльність в Чехо-Словаччині у міжвоєнний період (М. Євтух, В. Кемінь) [3]. Фактично на цих наукових зібраннях міжнародного і всеукраїнського рівня було започатковано постійне вивчення різнобічного творчого спадку С. Сірополка.

Значною мірою поглибленню знань про визначну особистість сприяло перевезення з Чехії в Україну його бібліотеки, що свідчила про енциклопедичну освіту вченого, а також особистого архіву, де містились основні групи джерел, що розкривають особливості біографії, творчу лабораторію дослідника, висвітлюють його наукові контакти, а також участь у роботі державних й громадських інституцій. Науковці різних напрямів гуманітарного знання вивчали ці документи, в яких містились відомості про державотворчий, педагогічний, бібліологічний, культурологічний та інші аспекти наукової і практичної діяльності С. Сірополка. Результати досліджень, проведених на новій джерельній базі, оприлюднювались у доповідях на науково-практичних конференціях, наукових читаннях, засіданнях круглих столів. Під час передачі Особистої книжкової колекції С. Сірополка, привезеної з Праги до Національної парламентської бібліотеки України, відбулись наукові читання «Степан Сірополка – видатний український вчений, громадський діяч» (21 липня, 1997 р.), присвячені його 125-річчю від дня народження, де йшлося про життєвий та творчий шлях визначної особистості (Т. Ківшар), актуальні проблеми освіти та виховання в педагогічній спадщині С. Сірополка (М. Євтух), значення його праць для розвитку сучасної бібліології (М. Слободяник), роль у розвитку української наукової бібліотечної періодики (Н. Солонська), співпрацю з провідними діячами Українського науково-дослідного інституту книгознавства (Н. Стрішенець), з Товариством «Просвіта» у Львові (Ж. Ковба), з Іваном Огієнком (А. Марушкевич), з Левком Биковським (Н. Козакова), з Київською міською публічною бібліотекою (Л. Петрова) [4] тощо.

Під час роботи Круглого столу «Степан Сірополко і розвиток українського шкільництва», організованого Інститутом педагогіки НАПН України до 130-річчя від дня його народження (17 червня, 2002), обговорювались проблеми біографії (Т. Самоплавська), актуалізації педагогічних ідей в сучасній науковій думці (О. Сухомлинська), розглядалася концепція позашкільної освіти в його працях (Т. Ківшар), проблеми дидактики у педагогічній спадщині (Т. Завгородня), участь у просвітницькому русі (Л. Березівська). Йшлося про періодизацію його історико-педагогічних праць (Л. Пироженко), про аналіз методу Дальтон-плану (В. Тименко), про роль у становленні і розвитку освітянських бібліотек (Л. Домбровська), було проаналізовано його зібрання у Національній парламентській бібліотеці України (І. Єрмаков) та охарактеризовано матеріали про нього у фондах педагогічного музею України (В. Тригубенко) [5].

З нагоди цієї ж дати відбулася науково-практична конференція «Степан Сірополко – визначний український учений, громадський, політичний і культурно-освітній діяч» у Київському національному університеті культури та мистецтв (25 вересня, 2002 р.), на якій розглядалися проблеми громадсько-політичної, культурно-просвітницької та педагогічної діяльності С. Сірополка, а також йшлося про його бібліотекознавчий та книгознавчий доробок. Під час проведення наукового заходу, «Степан Сірополко та його внесок в українське бібліо- та бібліотекознавство», організованого Національною бібліотекою України імені В.І. Вернадського, з метою вшанування 135 річчя від дня його народження, були прочитані такі доповіді: «Наукова

діяльність Степана Сірополка» (Т. Ківшар), «Теоретичні знання про бібліотеку в працях Ейхлера, Томачинського, Рубінського і Сірополка» (О. Воскобойнікова-Гузева), «Книгознавчі аспекти діяльності Степана Сірополка» (І. Тимошенко), «Проблеми вивчення читача в працях Степана Сірополка» (Т. Навальська), «Архівна спадщина Степана Сірополка в Україні» (С. Зворський), «Особове зібрання Степана Сірополка у фондах Національної парламентської бібліотеки» О. Лазарева [6].

Під час роботи круглого столу «Творча спадщина С. Сірополка: сучасний вимір і проєкція у майбутнє: до 140-річчя від дня народження» (травень, 2012), організованого Національною Академією педагогічних наук України та НБУ ім. В.І. Вернадського [7], йшлося про проблему вивчення творчої спадку С. Сірополка в сучасній українській історіографії, було зроблено спробу визначити основні напрями наукових досліджень та йшлося про необхідність вироблення нових підходів до його вивчення (Т. Ківшар). Його політична діяльність в еміграції, пов'язана з Урядом УНР в екзилі була висвітлена у доповіді В. Піскун. Йшлося також про невідомі аспекти бібліотечної діяльності С. Сірополка у Кам'янець-Подільському державному українському університеті (1919–1920 рр.) (В. Прокопчук), про нові матеріали щодо його зв'язків з Українським науково-дослідним інститутом книгознавства (Г. Ковальчук), про внесок С. Сірополка у розвиток читачезнавства (Т. Новальська), бібліотечної статистики (О. Василенко), учительських бібліотек (П. Рогова), у вивчення шкільних бібліотек (В. Гулак), про актуальність вивчення наукових ідей С. Сірополка у контексті сучасних підходів до удосконалення бібліотечної справи (О. Воскобойнікова-Гузева), про значення книги і книжкової справи (І. Тимошенко). Аналіз наукового доробку вченого в галузі історико-педагогічної тематики було присвячено доповідь Т. Самоплавської, а освітньо-персоналістичної – Ю. Телячого.

Йшлося про джерельну базу для подальших ґрунтовних досліджень наукового доробку С. Сірополка у доповіді К. Криворучко, яка висвітлила проблему складу і змісту Особового фонду С. Сірополка у ЦДАВО України, а Т. Боряк розповіла про документи Празького архіву, пов'язані з діяльністю С. Сірополка, О. Лазарева ознайомила з проблемами збереження особового книжкового зібрання С. Сірополка у фондах Національної парламентської бібліотеки України.

Про науковий доробок вченого в галузі бібліологій, а також про його практичну діяльність йшлося на міжнародній науково-практичній конференції Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «Бібліотека вищого навчального закладу – центр науково-інформаційного забезпечення підготовки національних кадрів» (19–21 вересня, 2007 р.). В рамках роботи секції, присвяченої вшануванню 135 роковин від дня народження С. Сірополка розглядалися його діяльність, спрямована на розвиток фундаментальної університетської бібліотеки, розвиток її матеріальної бази, організації роботи по інформаційному забезпеченню викладачів та студентів (О. Завальнюк), йшлося про значення його праць для розвитку українського бібліотекознавства (Т. Ківшар), а також наукові контакти зі львівськими бібліологічними осередками та діячами книги (О. Колосовська, І. Цвіркун), аналізувались книгознавчі публікації С. Сірополка на сторінках часопису «Українська книга» (1937–1943) (І. Плехова) [8].

На Всеукраїнській науково-практичній конференції «Степан Сірополко – освітянин, науковець, бібліотекознавець» (червень, 2012), організованій цим же закладом та Інститутом біографічних досліджень НБУ ім. В.І. Вернадського, як свідчить програма заходу, обговорювались проблеми історії освіти в працях вченого, її періодизація, висвітлення ним окремих етапів та напрямів (О. Завальнюк,

П. Брицький, Л. Баженов, П. Атаманчук, В. Атаманчук, С. Абрамович, Ю. Телячий, О. Веселовська, В. Присакар, Г. Ковальчук та інші). Значну увагу було приділено бібліологічній проблематиці творчого спадку вченого, розгляду його діяльності у бібліотеці Кам'янець-Подільського університету (В. Прокопчук, Н. Крючкова), його ролі у розвитку теоретичних засад бібліотечної справи (Н. Кунанець), бібліотечного читачезнавства (Т. Новальська), бібліотечної статистики (О. Василенко), учительських бібліотек (П. Рогова), йшлося про актуальність його ідей у сучасному бібліотечному будівництві (О. Воскобойнікова-Гузєва). Розглядалася також пам'яткознавча діяльність вченого (І. Старенький), проблема особистості у науковій творчості С. Сірополка (О. Нелюбов).

Окремі аспекти біографії С. Сірополка висвітлювалися на Чижківських читаннях НБУ ім. В.І. Вернадського тощо.

Вітчизняні науковці дослідження багатогранної наукової спадщини С. Сірополка провадили переважно за такими основними напрямками: педагогічному, бібліологічному, культурно-просвітницькому, джерелознавчому, презнавчому, громадсько-політичному та біографічному.

Педагогічний представлено найбільшим блоком досліджень, в яких прослідковується прагнення актуалізувати спектр педагогічних прийомів, методів, а також ідей вченого щодо створення національної системи освіти, розбудови вітчизняного школознавства. В цьому контексті можна виділити історико-педагогічний напрям, вивчення якого представлені працями О. Сухомлинської, Л. Березовської, О. Самоплавської, А. Марушкевич [9], національної освіти та виховання (Б. Ступарик, О. Завальнюк, Ю.Телячий, Р. Кіра, З. Гіптерс, М. Євтух, Л. Потапова, М. Жеребна) [10], шкільництва (Т. Беднаржова, М. Жеребна) [11], гендерні підходи до освіти та виховання (О. Петренко) [12], опікунського виховання (Л. Фуштей) [13].

Бібліологічному напрямку присвячені роботи, в яких висвітлюється бібліотекознавчий та книгознавчий доробок ученого, розробка ним практичних та теоретичних засад наукового знання про книгу, бібліотеку, бібліотечну справу, зокрема, в контексті досліджуваної проблеми особливий інтерес становлять праці дослідників, які вивчали бібліотекознавчу проблематику наукового доробку вченого. Окремі аспекти бібліотечної діяльності С. Сірополка зазначали О. Онищенко та Л. Дубровіна, які підкресливали його важливу роль у становленні бібліотечної освіти, у роботі Першого Всеросійського бібліотечного з'їзду, у розвитку народних, учительських та педагогічних бібліотек, а також бібліотечної справи України в 1917–1920 роках. Дослідники також торкнулися діяльності С. Сірополка на чолі Українського товариства прихильників книги у Празі, «Книголюба» [14].

Окремі поодинокі відомості про роль С. Сірополка у розвитку бібліотечної справи на західно-українських землях в 20–30 роках ХХ ст. знаходимо в працях Н. Кунанець зокрема про його участь у роботі громадських культурно-освітніх товариств та їх бібліотек [15], С. Арсірій звернула увагу на висвітлення С. Сірополком проблеми періодизації історії бібліотечної справи України у його підручнику, видному у Львові, а І. Скоморовська, О. Шуберт та М. Кострова спробували проаналізувати бібліотекознавчі публікації С. Сірополка на сторінках періодичного органу товариства «Просвіта» часопису «Народня Просвіта» (1923–1927 рр.), а також видання цього товариства освітнього часопису «Бібліотечний порадник» (1925–1934) [16].

Дослідники прагнули визначити роль С. Сірополка у становленні та розвитку українського бібліотекознавства, формуванні його теоретико-методологічних засад, впливу ідей вченого на організацію бібліотечної справи, використанню їх у сучасному бібліотечному будівництві [17]. Було зроблено спробу представити

С. Сірополка як книгознавця й бібліографа [18]. Науковці О. Завальнюк, В. Прокопчук, В. Ляхоцький присвятили свої праці висвітленню різних аспектів діяльності С. Сірополка як керівника бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету [19], а його роль у заснуванні та розвитку педагогічних і освітніх бібліотек досліджували П. Рогова та Л. Домбровська [20]. Сучасних дослідників цікавить роль С. Сірополка як одного із основоположників теоретико-методологічних засад бібліотечної статистики та галузі науково-практичної діяльності, а також виокремленні її як окремої складової у системі державної статистики, що забезпечує управління розвитком бібліотечної справи в країні про що йдеться у дослідженні О. Василенко [21]. Новальська Т. проаналізувала праці ученого, в яких обґрунтовується методологія та методи дослідження читачів, історії читачтва і читання, психології та соціології читачів і читання, що становлять підґрунтя бібліотечного читачезнавства, а також сприяють розкриттю проблем психології читача та соціології читання, самоосвіти, свободи інформаційного вибору для читачів, формування читачьких потреб [22].

Серед книгознавчої проблематики найбільший інтерес спостерігався до вивчення ролі С. Сірополка у організації та діяльності Українського товариства прихильників книги у Празі, одного із ініціаторів та організаторів, а також його участі у виданні періодичного органу цього громадського товариства – журналу «Книголюб», визначення тематики, проблематики, авторського складу, періодичності друкованого видання. Вивченню цього напрямку діяльності С. Сірополка присвятили свої праці Л. Лазебний, Е. Огар, О. Заремба, С. Грузов, М. Шудря [23]. Певну цікавість становили наукові контакти вченого із різними науковими бібліологічними закладами, зокрема Українським науково-дослідним інститутом книгознавства [24], його періодичним органом – журналом «Бібліологічні вісті» [25], львівськими бібліологами, часописом «Українська книга» [26]. Привернули увагу А. Середяк та Г. Грет теоретичні основи книго розповсюдження у науковому доробку вченого [27].

Культурно-просвітницький напрям діяльності С. Сірополка вивчали В. Ульяновський, С. Ульяновська, С. Заремба, Р. Кіра, С. Наріжний, М. Євтух, О. Заремба, М. Мушинка, Н. Філіпчук та інші, які виявили та узагальнили маловідомі факти про культурологічну та просвітницьку працю визначної особистості переважно у празький період його життя [28].

Розвитку джерелознавчого напрямку сприяли підготовлений Г. Ковальчук систематичний анований покажчик змісту журналу «Бібліологічні вісті», в якому подано перелік праць С. Сірополка, опублікованих на сторінках часопису, а також покажчик змісту «Книголюба», укладений М. Грузовим та М. Шудрею, каталоги книг та часописів особистої бібліотеки вченого, підготовлені Л. Ніколенко, О. Лазаревою та С. Андросовою [29]. Подальшому поступу джерелознавчого напрямку сприяв біобібліографічний покажчик С. Сірополка, де з достатньої повнотою репрезентовано багатогранний науковий та публіцистичний доробок, представлено інформацією про недруковані роботи вченого, а також вибрані праці дослідників, що вивчали науковий доробок вченого [30]. У працях Н. Губенко, М. Казьмирчук та Т. Боряк зібрано відомості про архівні джерела, що містять інформацію про С. Сірополка та зберігаються у фондах ЦДАВО України та Державному центральному архіві в Празі [31].

Презознавчому напрямку діяльності С. Сірополка присвятив свої розвідки В. Лизанчук [32].

Громадсько-політичний напрям діяльності С. Сірополка вивчала С. Піскун, яка у монографічному дослідженні висвітлила його працю в 20-х роках

XX ст. умовах еміграції, а С. Кисельов торкнувся проблеми ролі С. Сірополка у розвитку української національної ідеї [33].

Біографічний напрям досліджень характеризувався висвітленням основних етапів життєвого та творчого шляху вченого, виявленню нових фактів та аналізу інформації про громадсько-політичного та культурно-освітнього діяча, що було присутнє у працях більшості сірополкознавців, які поглиблювали та постійно доповнювали біографічну інформацію про розгалужені наукові, громадські, політичні, культурологічні інтереси С. Сірополка. Дослідникам вдалося уточнити дату його народження, значно доповнити біографічні відомості про прилуцький, московський, Києво – Камянець-Подільський, тарнувський та праський періоди життєвого шляху, віднайти нові дані про зв'язки з визначними особистостями, що впливали на перебіг тих чи інших подій його життєдіяльності.

Варто відзначити значний науковий інтерес до вивчення творчого доробку С. Сірополка серед російських та чеських науковців, зокрема П. Горностаєв, М. Голостенов (Москва), Н. Ярошенко (Рязань), М. Чеков (Томськ) вивчали переважно загальнотеоретичні та організаційні проблеми позашкільної освіти [34], Т. Беднаржова (Прага) досліджувала питання українського шкільництва у працях С. Сірополка, а також торкнулась біографічного аспекту його творчості, характерного для праць цього спрямування [35]. Участь С. Сірополка у роботі Харківського з'їзду з питань організації розумних розваг (Харків, червень 1915 р.) відзначав Ю. Столярів (Москва), який порушував проблему визначення внеску радянських бібліотекознавців в Україні у розвиток бібліотекознавства, а Н. Лелікова (С-Петербург), проаналізувала діяльність С. Сірополка як редактора журналу «Книголюб» та його роль у поступі книгознавчої думки першої половини XX ст. [36].

Історіографія вказує на значний науковий інтерес до інтелектуальної спадщини всесвітньо відомого українця, що активізувався з середини 90-х років XX ст., після усунення радянської цензури й надання доступу дослідникам до матеріалів та документів спецхранів архівів й бібліотек.

Найбільш активно вивчення наукової спадщини С. Сірополка здійснювалось переважно в кількох наукових осередках, зокрема Національній Академії педагогічних наук України, Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського та Кам'янець-Подільському національному університет імені Івана Огієнка, що вказувало на згуртування навколо цих закладів дослідників, які опрацювали ґрунтовну джерельну базу, зокрема, його особистий архів в ЦДАВО України та особисте книжкове зібрання в Національній парламентській бібліотеці України, документи з інших українських, а також чеських та російських архівів, що дозволило виявити внесок С. Сірополка у розвиток гуманітарної науки. Отже, наявність в українській та зарубіжній історіографії праць, присвячених вивченню інтелектуального спадку С. Сірополка, а також існування наукових установ, в межах яких відбувається вивчення доробку С. Сірополка, проведення численних персонологічних науково-теоретичних конференцій, накопичена ґрунтовна джерельна база свідчить про зародження, про початок формування сірополкознавства як сукупності педагогічних, історичних, бібліологічних та біографічних досліджень, в рамках якого здійснюється вивчення життя та творчості визначної особистості.

У сірополкознавстві для фундаментального дослідження постаті рівня С. Сірополка вже підготовлено достатній ґрунт: опрацьовано і узагальнено значний фактичний матеріал, виявлено основні віхи його життя та діяльності, уточнено факти біографії, зроблено спробу укласти бібліографію його праць, а також

визначити місце у науковому, національно-державному та культурно-освітньому житті України. В той же час вироблення якісно нових підходів та методів сірополкознавчої тематики набуває неабиякої актуальності. Роботи, які не містять нової інформації, а подають лише відомі факти біографії, або перелік знайомих праць, подій та висновків вже не можуть задовольнити ні фахівців, ні інших споживачів інформації, які прагнуть отримати нові знання про С. Сірополка.

Новаторство у вивченні постаті С. Сірополка має базуватись на історіософських вимірах, виявленні його інтелектуально-духовної активності, феноменології ментальності, харизматичності духу. Це сприятиме розширенню тематики сірополкознавчих досліджень, зробить їх комплексними та новачіями, доповнить вже створений персональний портрет визначної особистості новими рисами та якостями.

Особливістю творчої спадщини С. Сірополка є її багатогранність, а його науковий доробок належить різним галузям гуманітарних наук, що спонукає до вивчення світоглядних засад духовного життя С. Сірополка, які могли б стати об'єднуючою основою для розумінні підходів С. Сірополка до висвітлення різноманітних наукових проблем, явищ і процесів у циклі педагогічних, соціологічних, бібліологічних, культурологічних та інших наук.

Майже поза увагою дослідників залишається проблема державницької ідеї як основи теоретико-методологічних підходів С. Сірополка до досліджуваних проблем. Вчені побіжно торкалися цієї проблеми в контексті вивчення діяльності української еміграції 20-х років ХХ ст., але свого ґрунтового вивчення вона ще не отримала, хоча серед наукових інтересів ученого спостерігалася широке коло проблем державницького спрямування.

Важливою нагальною проблемою вивченні творчої спадщини С. Сірополка є підготовка його наукової біографії, створення максимально повної персональної бібліографії вченого спільними зусиллями вітчизняних та зарубіжних науковців, з ґрунтовним опрацюванням різних видів інформації. Створенню новітніх досліджень з сірополкознавства значною мірою перешкоджає вільний доступ до джерел, які розпорошені по архівовисовищах України (Київ, Львів, Чернігів, Хмельницький, Вінниця), Росії (Москва, Санкт-Петербург, Тула, Нижній Новгород), Чехії, Польщі, а також книгозбірнях, зокрема, відділах рукопису Російської національної бібліотеки (Санкт-Петербург) та Російської державної бібліотеки (Москва), Слов'янської бібліотеки (Прага) тощо. Особовий архів, що зберігається у ЦДАВО України та приватна бібліотека, що знаходиться у Національній парламентській бібліотеці України, становлять ґрунтовну джерельну базу для подальших поглиблених досліджень з новими відкриттями та цікавими знахідками, але значно могла б полегшитись робота наступних дослідників якби було укладено зведений покажчик фондів та справ тих архівів, де зберігається інформація про С. Сірополка.

Без сумніву значній активізації сірополкознавчих досліджень сприятиме підготовка та видання повного зібрання творів С. Сірополка, забезпеченого сучасним науковим коментарем, до якого крім біографії мають бути включеними як друковані видання, так і рукописні твори. На сьогодні із майже 1100 відомих праць дослідника лише кілька з них отримали друге життя. Проблема перевидання праць С. Сірополка особливо актуальна з огляду на те, що рукопис однієї із головних його праць «Історія освіти на Україні» при перевиданні зазнав недоречного редагування назви, а також унікального авторського тексту, що порушило недоторканість письмового стилю, лексику й орфографію С. Сірополка.

Крім цього вміщений портрет у його вибраних працях «Історія Освіти в Україні» (К., 2001) не є портретом справжнього автора цих текстів Степана Степановича Сірополка, а є зображенням його молодшого сина Степана Степановича Сірополка, який тиражується сучасними дослідниками, що призводить до іконографічної фальсифікації образу визначного вченого й громадсько-політичного діяча. Ймовірно, що саме ті наукові заклади, в рамках яких найбільш активно провадяться сірополкознавчі дослідження – Національна Академія педагогічних наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського та Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка – при підтримці інших зацікавлених дослідників, могли б започаткувати видавничий проект по підготовці повного зібрання творів С. Сірополка, його епістолярної спадщини, з належним коментарем та іконографічним забезпеченням.

У контексті розвитку сірополкознавства важливим є вшанування пам'яті С. Сірополка, що могло б відбутися шляхом створенням Всеукраїнського товариства імені Степана Сірополка, в межах якого сірополкознавці та їх прихильники здійснювали б вивчення та популяризацію його наукового й практичного доробку, зокрема поширювали б ідею національної освіти, перешкождали невинуватому закриттю бібліотек, сприяли б залученню громадськості до участі в їх роботі тощо.

Враховуючи особливі заслуги С. Сірополка в галузі освіти можна було б назвати його іменем одну із шкіл в Україні, а також варто було б розглянути питання про можливість присвоєння ім'я С. Сірополка одній з вітчизняних бібліотек, зокрема, Національній парламентській бібліотеці України, в будівлі якої він мешкав впродовж 1917–1918 років і де зберігається його приватна бібліотека.

Становлення та розвиток сірополкознавства є довготривалим процесом, що вимагає консолідованих зусиль науковців різних галузей з метою визначення подальших шляхів й напрямів вивчення особистості С. Сірополка, а наявна історіографія та джерельна база вказують на окремі здобутки в цьому напрямі. Важливим є цілісність та інтегрованість у зображенні постаті С. Сірополка, застосування нових дослідницьких методик при проведенні дисертаційних та монографічних досліджень, а також проведення глибокого аналізу його наукових праць, актуалізації ідей вченого у контексті сучасних процесів українського державотворення.

Список використаних джерел:

1. Ківшар Т.І. Видатний просвітянин [Сірополко] / Т.І. Ківшар. – К. : Старовина, 1992. – № 4. – С. 96–101.
2. Kivshar T. Activity of Siropolko in Prague / T. Kivshar // Русская, украинская и белорусская эмиграция в Чехословакии между двумя мировыми войнами. Результаты и перспективы исследований. Фонды Славянской библиотеки и пражских архивов : сб. докл. междунар. конф. (Прага, 14–15 авг., 1995 г.). – Прага, 1995. – Ч. 2. – С. 729–734; Огар Э. Украинское общество любителей книги и его печатный орган «Книголюб» / Е. Огар // Там само. – С. 890–899; Беднаржова Т. Педагогічна спадщина проф. Ст. Сірополка / Т. Беднаржова // Там само. – С. 723–728.
3. Бахрушина В.М. Степан Сірополко і проблеми гурткової роботи / В.М. Бахрушина, О.Л. Драпак, Т.К. Завгородня // Ідея національної школи у педагогічній спадщині Софії Русової та Степана Сірополка : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 26–27 жовт.1996 р.). – Івано-Франківськ, 1996. – С. 171–172; Береговський З.Л. Степан Сірополко про систему освіти в Україні на початку ХХ століття / З.Л. Береговський // Там само. – С. 173–175; Євтух М.Б. Наукова і культурницька діяльність Ст. Сірополка в Чехо-Словаччині у міжвоєнний період / М.Б. Євтух, В.П. Кемінь // Там само. – С. 169–170; Кіліченко О.І. С. Сірополко про способи організації педагогічного процесу в початковій школі / О.І. Кіліченко,

- Б.З. Козак // Там само. – С. 180–181; Ступарик Б.М. С. Сірополко про основні засади розбудови шкільництва / Б.М. Ступарик // Там само. – С. 10–13.
4. Програма наукових читань «Степан Сірополко – видатний український вчений, громадський діяч». – К., 1997.
  5. Історичні уроки в контексті сучасного реформування освіти : круглий стіл „Степан Сірополко і розвиток укр. шкільництва» / матеріал підгот. А. Подставкіна // Рідна школа. – 2002. – № 8/9. – С. 53–56. – Зміст : Постать С. Сірополка в контексті доби / О. Сухомлинська; Концепція позашкільної освіти в працях С. Сірополка / Т. Ківар; Життєвий і творчий шлях Степана Сірополка / Т. Самоплавська; С. Сірополко про просвітницький рух в Україні / Л. Березівська; Колекція приватної бібліотеки професора С.О. Сірополка у фондах Національної парламентської бібліотеки України / І. Єрмаков; Періодизація історії української педагогіки у праці С. Сірополка «Історія освіти в Україні» / Л. Пироженко; Степан Сірополко про метод Дальтон-плану / В. Тименко; Роль С. Сірополка в становленні та розвитку освітянських бібліотек / Л. Домбровська.
  6. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/new/2007/12_siropolko.html
  7. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/new/2012/05_siropolko.html
  8. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т, Наук. б-ка. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 1. – С. 11–33.
  9. Завдання нової школи. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX–XX ст.): хрестоматія / упоряд. Л.Д. Березівська ; наук. ред. О.В. Сухомлинська. – К. : Наук. світ, 2003. – С. 155–163; Самоплавська Т. Степан Сірополко як історик освіти в Україні / Т. Самоплавська // Шлях освіти. – 1999. – № 4. – С. 45–49; Марушкевич А.А. Актуальні проблеми науково-педагогічної спадщини С. Сірополка / А.А. Марушкевич // Наук. вісник : зб. наук. пр. / Південноукраїн. держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. – О., 2005. – Вип. 3/4. – С. 69–74. тощо.
  10. Ступарик Б.М. С. Сірополко про основні засади розбудови шкільництва / Б.М. Ступарик. – С. 10–13; Євтух М. Освітня діяльність української еміграції в Чехословаччині між двома світовими війнами (1921–1945) / М.Б. Євтух, В.П. Кемінь. – К., 1997. – 146 с.; Потапова Л.В. Проблеми організації національної школи у педагогічній спадщині Степана Сірополка / Л.В. Потапова // Теоретичні питання освіти і виховання. – Суми : Наука, 1997. – Вип. 5. – С. 325–328; Завальнюк О. Будівництво української загальноосвітньої школи в роки національно-демократичної революції (1917–1920). Історичний нарис / О. Завальнюк, Ю. Телячий. – Кам'янець-Подільський, 2001. – 212 с.; Кіра Р. Культурно-просвітницька діяльність та педагогічні погляди Степана Сірополка : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Р. Кіра. – Івано-Франківськ, 2001. – 210 с.; Гіптерс З.В. Проблеми освіти дорослих у педагогічній спадщині Степана Сірополка / З.В. Гіптерс // Педагогіка і психологія проф. освіти. – 2008. – № 5. – С. 257–268.
  11. Беднаржова Т. Степан Сірополко – подвижник українського шкільництва / Т. Беднаржова. – Л. : Вільна Україна, 1998. – 318 с.; Жеребна М.С. Степан Сірополко як дослідник українського вчителя та шкільництва на західно-українських землях (кінець XVIII – перша половина XIX ст.) / М.С. Жеребна // Науковий Часопис : зб. наук. пр. Сер. 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії та практики. – К., 2005. – Вип. 3 (13). – С. 68–72.
  12. Петренко О.Б. Гендерні підходи до освіти та виховання в історії вітчизняної школи і педагогіки (XX століття) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13. 00. 01 / О.Б. Петренко ; НАПН України, Ін-т педагогіки. – К., 2011. – 43 с.
  13. Фуштей Л. Розвиток ідей опікунського виховання у педагогічній спадщині Степана Сірополка / Л. Фуштей // Вісник Прикарпат. ун-ту. Педагогіка. – Івано-Франківськ, 2008.
  14. Дубровіна Л.А. Бібліотечна справа в Україні в XX ст. / Л.А. Дубровіна, О.С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т рукопису. – К., 2009. – С. 38, 42–45, 53, 73–80; Дубровіна Л.А. Бібліотечна діяльність емігрантських українознавчих центрів у 20–30-х роках XX ст. / Л.А. Дубровіна // Бібл. вісник. – 2009. – № 2. – С. 5–6.
  15. Кунанець Н.Е. Бібліотечна справа на західноукраїнських землях (XIII ст. – 1939 р.): консолідований інформаційний ресурс: монографія / Н.Е. Кунанець ; М-во освіти і

- науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Л., 2011. – С. 5, 25, 27, 166, 206, 211, 222, 265 с.
16. Арсірій С. Історія бібліотечної справи на західноукраїнських землях : досвід і проблеми вивчення / С. Арсірій // Записки Львів. наук. б-ки ім. В. Стефаніка : зб. наук. праць. – Л., 2002. – Вип. 9/10. – С. 77–88; Скоморовська І. Степан Сірополко про освітньо-виховну роботу бібліотек Галичини: 20–30-ті рр. ХХ ст. / І. Скоморовська // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць. – Слов'янськ, 2011. – Вип. 55, ч. 1. – С. 155–162; Шуберт О. Бібліотечна тематика на сторінках часопису «Народня Просвіта» (1923–1927 рр.) / О. Шуберт // Укр. періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. 10-ї Всеукр. наук.-теорет. конф. (31 жовт. – 1 листоп. 2008 р., Львів). – Л., 2008. – С. 352–359; Кострова М. Проблеми бібліотечної справи на сторінках «Бібліотечного порадника» (1925–1934) / М. Кострова // Записки Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка. – Львів, 2004. – С. 233–245.
  17. Ківшар Т.І. Бібліотекознавча діяльність С. Сірополка (1908–1917) / Т.І. Ківшар // Укр. біографістика : зб. наук. праць. – К., 2010. – Вип. 7. – С. 192–249; Ківшар Т.І. Становлення Степана Сірополка як бібліотекознавця / Т.І. Ківшар // Там само. – Вип. 6. – С. 103–124; Кившарь Т.И. Библиотечковедческие идеи Степана Серополко: по материалам Первого Всероссийского съезда по библиотечному делу: Общедоступные библиотеки: вызовы времени // Докл., сообщения, материалы. – СПб., 6–8 декабря 2011 // Информационный бюлетьн РБА № 63. – СПб., 2012. – С. 107–109; Маркус І. Значення «Короткого курсу бібліотекознавства» С. Сірополка як першого підручника з бібліотекознавства українською мовою [Електронний ресурс] / І. Маркус // Діловод: сайт інформаційного спрямування. – Режим доступу: http://dilovod.com.ua/publ/stati/statii/znachennja_quot_kороткого_kursu_bibliotekoznavstva_quot_s_siropolka_jak_pershogo_pidruchnika_z_bibliotekoznavstva_ukrajinskoju_movoju/4-1-0-502. – Назва з екрана.
  18. Огар Э. Степан Сірополко – книговед и библиограф / Э. Огар // Историко-библиографические исследования. – СПб., 2002. – Вып. 9. – С. 97–111. Огар Е. Наукові погляди Степана Сірополка / Е. Огар // Укр. періодика: історія і сучасність : доп. та повідомл. 10-ї Всеукр. наук.-теорет. конф. (31 жовт. – 1 листоп. 2008 р., Львів) / ред. М.М. Романюк ; НАН України, Львів. нац. наук. б-ка України ім. В. Стефаніка. – Л., 2008. – С. 662–669; Смогоржевська І. Бібліотекознавчі і бібліографічні дослідження Степана Сірополка / І. Смогоржевська // Наукові зошити історичного факультету Львів. нац. ун-ту. – Львів, 2003. Вип. 5–6. – С. 197–203.
  19. Завальнюк О.М. С. Сірополко – бібліотекар Кам'янець-Подільського державного українського університету (1919–1920 рр.) / О.М. Завальнюк // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика : зб. статей. – К., 2004. – Вип. 7. – С. 310–315; Завальнюк О.М. С.О. Сірополко і розвиток фундаментальної бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету / О. М. Завальнюк // Наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 1. – С. 11–18; Прокопчук В.С. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: етапи розвитку і перспективи / В. С. Прокопчук // Наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 1. – С. 99–105; Прокопчук В.С. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: роки становлення й розвитку / В.С. Прокопчук, Л.Ф. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 283 с.; Ляхощкий В.П. Бібліотека Кам'янець-Подільського університету (1918–1920 рр.) / В.П. Ляхощкий // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. держ. пед. ун-ту. Історичні науки. – Кам'янець-Подільський, 2000. – Т. 4(6). – С. 305–315. Ляхощкий В.П. Книга творить людину...(Сторінки з літопису заснування університетської бібліотеки у Кам'янець-Подільському) / В.П. Ляхощкий // Наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 1. – С. 88–99.
  20. Рогова П.І. Педагогічні бібліотеки України: (друга половина ХІХ – 20-ті рр. ХХ ст.) / П.І. Рогова. – К. : Четверта хвиля, 2009. – 271 с.; Домбровська Л. Роль Степана Сірополка у створенні та розвитку освітянських бібліотек України / Л. Домбровська // Світло. – 2003. – № 1. – С. 16–18.

21. Василенко О.М. Бібліотечна статистика в Україні: (1992–2005 рр.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.08 / О.М. Василенко. – К., 2007. – 239 с.; Василенко О. Визначальний етап розвитку бібліотечної статистики України (друга половина XIX – початок XX ст.) / О. Василенко // Бібл. вісник. – 2010. – № 1. – С. 22–31.
22. Новальська Т. В. Український читач у бібліотекознавчих дослідженнях (кінець XIX – початок XXI ст.): Монографія / Т.В. Новальська. – К., 2005. – 252 с.; Новальська Т.В. Вивчення читача в українському бібліотекознавстві (друга половина XIX – початок XXI століття) : дис... д-ра іст. наук: 07.00.08 / НАН України; Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. – К., – 2007. – 362 с.
23. Лазебний Л. «Емігрантський жовто-блакитний «Книголюб» / Л. Лазебний // Книжник. – № 5. – 1991. – С. 23–24; Огар Э. Степан Сірополько – книговед і бібліограф / Э. Огар // Историко-библиографические исследования. – СПб., 2002. – Вып. 9. – С. 97–111; Заремба О.С. Українське товариство прихильників книги у Празі / О.С. Заремба // Вісн. Кн. палати. – 2002. – № 8. – С. 34–38; Грузов М. «Книголюб» (Прага, 1927–1932 рр.) : показчик змісту часопису / М. Грузов, М. Шудря ; ред. О. Сидоренко. – К., 1996. – 35 с. – (Бібліографічні показники).
24. Ківшар Т.І. Висвітлення діяльності УНІК у бібліологічній спадщині С. Сірополька / Т.І. Ківшар // Проблеми вдосконалення каталогів наукових бібліотек : матер. міжнар. наук. конф. – К., 1997. – С. 135–137.
25. Білокінь С.І. «Бібліологічні вісті»: місце в культурі / С.І. Білокінь // Бібліологічні вісті (1923–1930) : системат. анот. показч. змісту / Нац. парламент. б-ка України ; уклад. Г.І. Ковальчук ; наук. ред. С.І. Білокінь. – К. : Абрис, 1996. – С. 8.
26. Колосовська О.М. Львівські книгознавчі контакти Степана Сірополька (1872–1959) / О.М. Колосовська, І.О. Цвіркун // Наук. пр. Кам'янець-Подільського нац. ун-ту. Серія : Бібліотекознавство. Книгознавство / Кам'янець-Подільськ. нац. ун-т. Наук. б-ка. – Кам'янець-Подільський, 2008. – Вип. 1. – С. 22–26. Плехова І.Д. Книгознавчі студії Степана Сірополька на шпальтах часопису «Українська книга» (1937–1943) / І.Д. Плехова // Там само. – С. 26–33.
27. Грет Г.П. Степан Сірополько в українській періодиці: теоретичні засади книгорозповсюдження / Г.П. Грет, А.В. Середяк // Укр. періодика: історія і сучасність : тези доп. і повідомл. Всеукр. наук.-теорет. конф. 9–10 груд. 1993 р. – Л., 1993. – С. 261–264.
28. Наріжний С. Українська еміграція: культурна праця української еміграції між двома світовими війнами / С. Наріжний. – Прага, 1942. – Ч. 1. – 367 с.; Заремба С. Товариство «Музей визвольної боротьби України» в Празі та його трагічна доля // Охорона історико-культурної спадщини: історія та сучасність / С. Заремба // Тези доп. наук.-практ. конф., присвяч. 30-річчю УТОШК, 18 грудн. 1996 р., м. Київ. – К., 1996. – С. 6–8; Євтух М. Освітня діяльність української еміграції в Чехословаччині між двома світовими війнами (1921–1945) / М.Б. Євтух, В.П. Кемінь. – К., 1997. – 146 с.; Ківшар Т.І. Культурно-просвітня та наукова діяльність Степана Сірополька в 1921–1924 рр. / Т.І. Ківшар // Перші книгознавчі читання : зб. наук. праць. – К., 1997. – С. 123–134 с.; Кіра Р. Культурно-просвітницька діяльність та педагогічні погляди Степана Сірополька : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Р.Кіра; Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаніяка. – Івано-Франківськ, 2001. – 210 с.; Заремба О. Видавничі та бібліотечна діяльність української еміграції в Чехо-Словаччині (1918–1939) / О. Заремба. – К. : Логос, 2006. – 174 с.; Мушинка М. Музей визвольної боротьби України в Празі та доля його фондів [Електронний ресурс] / М. Мушинка // Архіви України: офіційний веб-портал Державної архівної служби України. – Режим доступу: www.archives.gov.ua/Publicat/Mushynka_M/Part_I-II.php; Філіпчук Н. Культурно-просвітницькі ідеї Степана Сірополька / Н. Філіпчук // Новий Акрополь: культурна асоціація. – Режим доступу : <http://www.newacropolis.org.ua/ru/study/conference/?thesis=4830>.
29. Бібліологічні вісті (1923–1930) : системат. анот. показч. змісту / Нац. парламент. б-ка України ; уклад. Г. І. Ковальчук ; наук. ред. С. І. Білокінь. – К. : Абрис, 1996. – 159 с.; Грузов М. «Книголюб» (Прага, 1927–1932 рр.) : показчик змісту часопису / М. Грузов, М. Шудря ; ред. О. Сидоренко. – К., 1996. – 35 с. – (Бібліографічні показники); Колекція Степана Сірополька. Каталог книг українською і російською мовами / уклад. та авт. вступ. ст. Л. Ніколенко. – К., 2007. – 247 с. – (Колекції Нац. Парламентської

- б-ки України); Колекція Степана Сірополька : каталог часописів / уклад. Л. Ніколенко, С. Андросова. – К., 2009. – 63 с. – (Колекції Нац. Парламентської б-ки України).
30. Степан Онисимович Сірополько (1872–1959) : біобібліографічний покажчик / НБУ імені В.І. Вернадського ; уклад., життєпис, хронологія життя і діяльності Т.І. Ківишар ; наук ред. В. І. Попик ; редкол.: О.С. Онищенко (голова) та ін. – К., 2012. – 197 с.
  31. Губенко Н.П. Особовий фонд С. О. Сірополька ЦДАВО України / Н.П. Губенко // Арх. України. – 2000. – № 1/3. – С. 55–58; Казьмирчук М.Г. Джерела особового походження / М. Казьмирчук. – К.: Логос, 2010. – 242 с.; Боряк Т. Особові фонди українських діячів культури та науки в Державному центральному архіві в Празі / Т. Боряк // Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Серія «Історія». – 2005. – № 77/79. – С. 111–112.
  32. Лизанчук В. Національні пріоритети у політичній і журналістській діяльності [Електронний ресурс] / Василь Лизанчук // Академія наук вищої освіти України. – Режим доступу : http://www.anvou.org.ua/index.php? module=pagemaster&PAGE_user_or=view_page&PAGE_id=215.
  33. Піскун В. Політичний вибір української еміграції (20-ті роки ХХ століття) / В. Піскун. – К. ; Нью-Йорк : МП Леся, 2006. – 672 с.; Кисельов С. Він працював на розвиток української ідеї / С. Кисельов // Вісн. кн. палати – 2006. – № 3. – С. 51–52.
  34. Горностаев П.В. С.О. Серополко / П.В. Горностаев, М.Е. Голостенев // Рос. пед. енциклопедия. – М.: Науч. изд-во «Большая Рос. Энцикл.». – 1999. – Т. 2. – С. 323; Чеков М.О. С.О. Серополко о внешкольном образовании / М.О. Чеков // Педагогика. – 2008. – № 3. – С. 73–79; Ярошенко Н.Н. Методология внешкольного образования в трудах С.О. Серополко / Н.Н. Ярошенко // Педагогика социально-культурной сферы: история, теория, практика : сб. науч. статей. – Рязань, 2001.
  35. Беднаржова Т. Подвижник українського шкільництва / Т. Беднаржова // Пороги. – 1997. – № 4; 1998. – № 1; Беднаржова Т. Степан Сірополько – подвижник українського шкільництва / Т. Беднаржова. – Львів : Вільна Україна, 1998. – 318 с.
  36. Столяров Ю.М. Внесок бібліотекознавців УРСР у розвиток радянського бібліотекознавства / Ю.М. Столяров // Бібліотекознавство і бібліографія. – Х., 1980. – Вип. 20. – С. 90–96; Леликова Н.К. Становление и развитие книговедения и библиографии в России в XIX – первой трети XX века : дис.... докт. ист. наук : 05.25.03 / Н.К. Леликова. – СПб., 2004. – 317 с.; Леликова Н.К. Становление и развитие книговедческой и библиографической наук в России в XIX – первой трети XX века / Н.К. Леликова ; Рос. нац. б-ка. – СПб. : Изд-во РНБ, 2004. – С. 262–266.

В статтю Т. Ківишар зроблена спроба освітити дослідження творчості С. Сірополька сучасною українською історіографією, обобщено значительний фактичний матеріал, виявлені основні вехи його життя і діяльності, уточнено факти біографії, зроблено спробу заключити бібліографію його творів, а також визначити місце в науковій, національно-державній та культурно-освітній житті України.

Ключевые слова: С. Сірополько, бібліотекознавство і книгознавство, дослідження, пам'яткознавство.

The article T. Kivshar attempt to highlight the study of creative works C. Siropolko in modern Ukrainian historiography generally significant factual material, the main milestones of his life and work, clarified of the background, an attempt to make a bibliography of his works, and identify the place in the scientific, state and national educational and cultural life of Ukraine.

Key words: S. Siropolko, Library Science and book study heritage, monuments.

Отримано: 02.07.2012